

Meddelande om förbättring av patentsystemet i Europa

Justitiedepartementet

2007-05-08

Dokumentbeteckning

KOM(2007) 165

Kommissionens meddelande till Europaparlamentet och Rådet om förbättring av det europeiska patentsystemet

Sammanfattning

Kommissionen lämnade den 3 april 2007 till Europaparlamentet och Rådet ett meddelande om förbättring av det europeiska patentsystemet.

Patentsystemet är av central betydelse för att främja innovation och stärka tillväxt och sysselsättning. Det existerande europeiska patentsystemet dras med problem i form av höga kostnader – särskilt översättningskostnader – och avsaknad av en enhetlig rättstillämpning. Utan ett gemenskapspatent är det i dag inte möjligt att genom en patentansökan få ett patent som gäller i hela unionen. Det saknas också en gemensam domstolslösning. Dessa förhållanden gör det kostsamt och svårt både för den som vill patentskydda sin uppfinning och för den som påstås göra patentintrång.

Sveriges ståndpunkt har därför sedan förhandlingarna om ett gemenskapspatent inleddes varit att gemenskapen behöver ett kostnadseffektivt, rättssäkert och högkvalitativt gemenskapspatent. Gemenskapspatentet finns av dessa skäl också med i Lissabonslutsatserna. På grund av att det inte varit möjligt att nå resultat i förhandlingarna om gemenskapspatentet stödjer Sverige att gemenskapen deltar i förhandlingarna om en domstolslösning för de europeiska patenten.

Sverige välkomnar att kommissionens meddelande nu kommit så att förhandlingarna i denna viktiga fråga kan återupptas.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Bakgrund

Tidigare förhandlingsarbete om gemenskapspatentet

År 2000 presenterade KOM ett förslag till förordning om gemenskapspatent vilket syftade till att skapa ett enhetligt och fristående patent för hela gemenskapen. Enligt förslaget skulle det vara tillräckligt att patentskriften meddelades på något av de tre arbetsspråken (engelska, tyska och franska) i det europeiska patentverket (European Patent Office, EPO) och att patentkraven översattes till de två andra arbetsspråken. Patentkraven är den del av patentskriften som bestämmer patentets skyddsomfång. År 2003 lämnade KOM också förslag om tvistlösningssystemet som innebar upprättandet av en ny domstol inom gemenskapen, gemenskapspatenträtten.

I mars 2003 träffade EU:s medlemsstater en gemensam politisk överenskommelse om de viktigaste huvuddragen i förordningarna om gemenskapspatent respektive tvistlösningssystemet. Överenskommelsen innebar bl.a. ett krav på översättning av en viss del av patentskrifterna för gemenskapspatent (de s.k. patentkraven) till samtliga officiella EU-språk. Förhandlingarna har dock sedan avstannat beroende på bl.a. svårigheter för medlemsstaterna att enas om översättningarnas rättsliga betydelse. Många medlemsstater betraktar idag den gemensamma politiska överenskommelsen som överspelad. Det är särskilt tydligt till den del överenskommelsen avser översättning av patentskrifter. Överenskommelsen uppfattas av vissa medlemsstater som för kostsam medan andra anser att den inte tillgodoser nödvändiga rättssäkerhetsintressen. Även när det gäller vissa delar av tvistlösningssystemet har flera medlemsstater signalerat tveksamhet.

Den europeiska patentprocessöverenskommelsen (European Patent Litigation Agreement, EPLA)

Parallellt med förhandlingarna om gemenskapspatentet har det inom den europeiska patentorganisationen gjorts ansträngningar för att skapa ett enhetligt tvistlösningssystem för de europeiska patenten. Den europeiska patentorganisationen har grundats genom den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC). Samtliga medlemsstater och ytterligare fem europeiska stater är anslutna till konventionen. Genom EPC har också det europeiska patentverket (European Patent Office, EPO) upprättats som har till uppgift att med stöd av bestämmelserna i EPC meddela europeiska patent. Dessa patent är inte enhetliga utan kan sägas utgöra ett knippe

nationella patent som gäller i de konventionsstater som patenthavaren har valt att patentet ska vara giltigt i. Tvister om europeiska patent faller under respektive nationell domstols behörighet. EPC ger möjlighet för varje konventionsstat att kräva översättning av patentskriften för att patentet ska bli giltigt. Denna möjlighet har i princip samtliga EPC-stater utnyttjat.

Förhandlingarna om en europeisk patentprocessöverenskommelse (European Patent Litigation Agreement, EPLA) syftar till att inrätta en ny europeisk patentdomstol, European Patent Court, med exklusiv behörighet att pröva mål om bl.a. intrång i och ogiltighetsförklaring av europeiska patent. Förhandlingarna om EPLA har framskridit långt. Dock har det hittills funnits ett bristande intresse från ett antal EPC-stater att delta i projektet. Vidare saknar de konventionsstater som också är medlemmar i EU behörighet att förhandla vissa av frågorna i EPLA, eftersom det finns EG-lagstiftning på området.

KOM:s konsultationsförfarande om framtidens patentpolicy i Europa

Under 2006 genomförde KOM ett konsultationsförfarande om framtidens patentpolicy i Europa. Förfarandet riktade sig till en bred krets av europeiska intressenter. Svaren visar att de finns ett starkt stöd för att gemenskapen ska delta i EPLA-förhandlingarna.

Under hösten 2006, efter att konsultationsförfarandet avslutats, framkom att det bland medlemsstaterna finns olika synsätt på EPLA. SE tillsammans med bl.a. DE, UK och NL var positivt inställda till att gemenskapen deltar i förhandlingarna om EPLA. FR tillsammans med bl.a. ES och IT var negativt inställda till detta. Frankrike förordade i stället en gemenskapslösning grundad på att medlemsstaterna ska överlämna sin domsrätt över europeiska patent till EG-domstolen.

1.2 Förslaget

Kommissionens meddelande innehåller dels ett avsnitt (2) om gemenskapspatentet och ett med detta samordnat domstolssystem för patenttvister och dels ett avsnitt (3) om andra stödjande åtgärder på patentområdet som inte kräver lagstiftning. De andra stödjande åtgärderna har närmare beskrivits i kommissionens meddelande "Kunskap i praktiken: en brett upplagd innovationsstrategi för EU", KOM(2006) 502. Åtgärderna kommer att behandlas i kommissionens meddelande om en strategi för de immateriella rättigheterna som väntas till april 2008.

Avsnitt 2 inleds med en redogörelse för de tidigare förhandlingarna om gemenskapspatentet. I meddelandet konstateras att ett gemenskapspatent är den bästa lösningen. Kommissionen avser därför att tillsammans med

medlemsstaterna undersöka möjligheterna att förbättra språklösningen i den politiska överenskommelsen från 2003. Målet är att minska översättningskostnaderna samtidigt som rättsäkerheten ökar.

Därefter presenterar kommissionen tre alternativ till en domstolslösning för såväl de europeiska patenten som meddelas enligt EPC som för framtida gemenskapspatent.

Alternativ A innebär att gemenskapen deltar i förhandlingarna om EPLA. Alternativ B innebär att – som en del av EG-domstolen – skapa en domstol med behörighet att pröva tvister om såväl europeiska patent som framtida gemenskapspatent. Eftersom det är fråga om att överföra den i dag nationella behörigheten att pröva tvister om europeiska patent till gemenskapen, föreslås att detta sker genom en konvention mellan medlemsstaterna och gemenskapen. Alternativ C kallas kommissionens kompromiss och innebär att en domstolslösning skapas med behörighet att pröva tvister om såväl europeiska patent som framtida gemenskapspatent. Domstolslösningen ska vara inspirerad av förslaget till en europeisk patentprocessöverenskommelse (European Patent Litigation Agreement, EPLA). Domstolslösningen ska ha ett begränsat antal domstolar i första instans för att skapa närheten till parterna. Överinstansen ska vara centraliserad. Såväl den första instansen som överinstansen ska tillämpa gemensamma processuella regler och det ska finnas domare med både juridisk och teknisk kompetens. Den på detta sätt tillskapade domstolen ska vara skyldig att respektera EG-domstolen som högsta organ i gemenskapsrättsliga frågor.

Meddelandet är allmänt hållet och de tre alternativen är endast översiktligt beskrivna. Kommissionens anför att man avser arbeta med rådet och parlamentet för att nå en bred enighet om vägen framåt samt att man, när sådan enighet nåts, kommer ta nödvändiga steg och lämna relevanta förslag för att genomföra den överenskomna strategin.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Stockholms tingsrätt är ensam behörig att pröva det stora flertalet tvister om patent i Sverige. Tvister om europeiska patent som är giltiga i Sverige ska därför väckas vid Stockholms tingsrätt. Stockholms tingsrätts avgöranden kan överklagas till Svea hovrätt och slutligen till Högsta domstolen. För en tvist om ett europeiskt patent som väcks inför svensk domstol gäller rättegångsbalkens regler och de särskilda processuella bestämmelser som finns i patentlagen.

Om en domstolslösning enligt något av de tre alternativen i kommissionens meddelande genomförs kommer de svenska domstolarnas behörighet för europeiska patent att överföras till den gemensamma överstatliga domstol som skapas. En sådan behörighetsöverföring kan endast ske genom ett riksdagsbeslut med tre fjärdedelsmajoritet.

Vilka praktiska effekter detta får är beroende av utformningen av domstolslösningen. Att mål om europeiska patent kan avgöras samlat för hela Europa innebär i sig stora kostnadsbesparingar för såväl patenthavaren som den som påstås göra intrång. I stället för att som i dag föra separata mål i flera olika länder kommer en tvist kunna avgöras genom en rättegång, men för att denna fördel ska uppnås måste den domstolslösning som väljs vara kostnadseffektiv, högkvalitativ och rättssäker.

1.4 Budgetära konsekvenser

Kommissionens meddelande tar inte upp frågan om finansieringen av den domstolslösning som väljs. Beroende på utformningen är olika alternativ tänkbara: finansiering genom ansökningsavgifter, finansiering direkt av medlemsstaterna, finansiering över EU-budgeten eller en kombination av dessa alternativ. Som jämförelse kan upplysas att kommissionens ursprungliga förslag till gemenskapspatentdomstol till övervägande del var avsett att finansieras genom EU:s budget. Förslaget till en europeisk patentprocessöverenskommelse (European Patent Litigation Agreement, EPLA) innebär att domstolen finansieras genom ansökningsavgifter. Om finansieringen ska ske direkt av medlemsstaterna eller över EU-budgeten ska detta ske inom ramen för befintliga anslagsramar.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sveriges ståndpunkt har sedan förhandlingarna om ett gemenskapspatent inleddes varit att gemenskapen behöver ett kostnadseffektivt, rättssäkert och högkvalitativt gemenskapspatent. På grund av motsättningarna inom EU i denna fråga har en överenskommelse om ett gemenskapspatent hittills inte varit möjlig. Sverige stödjer därför i det låsta läget att förhandlingarna om en domstolslösning för de europeiska patenten (dvs. förhandlingarna om en europeisk patentprocessöverenskommelse, European Patent Litigation Agreement, EPLA) slutförs, som ett första steg mot ett gemenskapspatent. EPLA-projektet har starkt stöd av såväl svenskt som europeiskt näringsliv.

EPLA kan emellertid inte antas omedelbart. Det finns gemenskapskompetens för vissa av de områden som omfattas av nu liggande förslag till överenskommelse. EPLA måste också anpassas till gemenskapsrätten. Detta innefattar bl.a. att EPLA-domstolen måste på samma sätt som en nationell domstol vara skyldig att inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen när gemenskapsrätt berörs. För att EPLA ska förverkligas krävs att gemenskapen

deltar i förhandlingarna. Sverige stödjer att ett sådant förhandlingsmandat tas fram. Sverige stödjer alltså att gemenskapen deltar i förhandlingarna om EPLA så att de kan slutföras.

Om det står klart att det saknas tillräckligt stöd för att gemenskapen ska delta i förhandlingarna om EPLA, kommer Sverige att verka för en kostnadseffektiv, högkvalitativ och samtidigt rättssäker kompromisslösning i domstolsfrågan. I detta ligger att språkregimen är kostnadseffektiv samtidigt som grundläggande rättssäkerhetskrav upprätthålls. Domstolens organisation bör också möjliggöra en viss närhet till parterna. Sverige motsätter sig lösningar som inte i tillräcklig mån uppfyller dessa krav.

I förhandlingar om gemenskapspatentet kommer Sverige fortsatt att stödja ett kostnadseffektivt, rättssäkert och högkvalitativt gemenskapspatent. Sverige ska i första hand stödja den språklösning som fanns med i kommissionens ursprungliga förslag, dvs. att gemenskapspatentet ska meddelas på något av EPO:s tre arbetsspråk (engelska, tyska och franska) och att patentkraven ska finnas översatta till de två andra tillsammans med en rättssäkerhetsgaranti av något slag som säkerställer full översättning i händelse av tvist. Sverige kan också acceptera andra lösningar så länge dessa uppfyller industrins krav på kostnadsbesparingar.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De andra medlemsstaternas inställning till meddelandet är inte kända för närvarande.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Någon inställning från rådet eller Europaparlamentet finns ännu inte.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Ett remissmöte hölls den 18 april 2007. Vid detta framkom att en övervägande majoritet av remissinstanserna, däribland Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarna, Uppfinnareföreningen, Sveriges Patentbyråers Förening, Svenska Patentombudsföreningen, Sveriges Patentbyråers Förening, Läkemedelsindustriföreningen, PRV, PBR, Stockholms tingsrätt och Svenska Föreningen för Immateriellt Rättsskydd, stödjer att gemenskapen deltar i förhandlingarna om EPLA, så att dessa kan slutföras.

Remissinstanserna motsatte sig det franska förslaget. Remissinstanserna framhöll att en domstolslösning för de europeiska patenten måste bygga på följande principer:

- domstolsspråket ska i första hand vara engelska och i andra hand engelska, tyska eller franska. Fler språk än detta kan inte accepteras,
- domstolslösningen ska vara organiserad med regionala kammare i första instans och en central överinstans,
- tekniska experter ska delta i domstolens avgörande som ledamöter i rätten och
- domstolen ska inte vara inordnad i samma organisation som EG-domstolen.

Den enda remissinstansen som framförde en avvikande synpunkt var Svenska Föreningen för en fri informationsinfrastruktur, FFII, som motsätter sig EPLA och önskar att domstolen ska vara inordnad i samma organisation som EG-domstolen.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet behandlas i rådsarbetsgruppen för immaterialrätt (patent) med början i maj 2007.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

I kommissionens meddelande anges inte någon rättslig grund för de olika alternativen till domstolslösningar för europeiska patent. Vilken rättslig grund som kan bli aktuell är också beroende på utformningen av en sådan domstolslösning.

Beslut om inrättandet av ett gemenskapspatent fattas, enligt artikel 308 i EG-fördraget, enhälligt av rådet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet. Den rättsliga grunden för att ingå avtal med EPO är också artikel 308 i kombination med artikel 300.

3.3 Fackuttryck/termer